

1383-о заседание на Комитета на министрите към Съвета на Европа, формат „Права на човека“ (29 септември – 1 октомври 2020 г.)

H46-2 Група дела Обединена македонска организация Илинден и други срещу България (жалба No. 59491/00)

Наблюдение на изпълнението на решенията на Европейския съд

Относими документи :

DH-DD(2020)356, DH-DD(2020)582-rev, CM/Del/Dec(2019)1355/H46-5

Жалба	Дело	Решение от	Окончателно на	Индикатор за класификация
59491/00	ОБЕДИНЕНА МАКЕДОНСКА ОРГАНИЗАЦИЯ "ИЛИНДЕН" И ДРУГИ	19/01/2006	19/04/2006	Комплексен проблем
34960/04	ОБЕДИНЕНА МАКЕДОНСКА ОРГАНИЗАЦИЯ "ИЛИНДЕН" И ДРУГИ (No. 2)	18/10/2011	08/03/2012	
29496/16	ОБЕДИНЕНА МАКЕДОНСКА ОРГАНИЗАЦИЯ "ИЛИНДЕН" И ДРУГИ (No. 3)	11/01/2018	11/04/2018	
70502/13	ЙОРДАН ИВАНОВ И ДРУГИ	11/01/2018	11/04/2018	
23702/15	ВАСИЛЕВ И ДРУЖЕСТВО НА РЕПРЕСИРАНИТЕ МАКЕДОНЦИ В БЪЛГАРИЯ, ЖЕРТВИ НА КОМУНИСТИЧЕСКИЯ ТЕРОР	28/05/2020	28/05/2020	Вж. предложение за класификация на тези дела (проект за решение CM/Del/Dec(2020)1383/B1-add2)
67197/13	МАКЕДОНСКИ КЛУБ ЗА ЕТНИЧЕСКА ТОЛЕРАНТНОСТ В БЪЛГАРИЯ И РАДОНОВ	28/05/2020	28/05/2020	

Описание на делата

Тези дела се отнасят до необосновани откази на съдилищата да регистрират между 1999 и 2015 г. сдружения, целящи да постигнат признаването и защита на интересите на „македонското малцинство в България“. Отказите се основават на съображения за национална сигурност, защита на обществения ред и правата на трети лица (предполагаеми сепаратистки идеи) и на конституционната забрана сдруженията да си поставят политически цели, както и на неспазване на формални законови изисквания (нарушения на член 11).

Що се отнася до съображенията за национална сигурност и защита на правата на трети лица, Съдът е приел, че жалбоподателите не са проповядвали използването на насилие или други недемократични средства за постигане на целите им и че изразяването на сепаратистки идеи в речи и програмни документи следователно трябва да се ползва от защитата на член 11 от Конвенцията. По отношение на процедурата за регистрация в периода 2014-2015 г. на „Обединена македонска организация-Илинден“ (наричана по-долу „ОМО Илинден“), Европейският съд е счел, че Софийският апелативен съд е основал своето заключение за съществуването на риск за обществения ред на неуточнени източници в медиите, отказвайки на сдружението възможността да коментира надеждността на тези източници и информацията.

Съдът също така е приел, че фактът, че някои от преследваните от сдруженията цели са определени като „политически“ не е било достатъчно основание за отказ от регистрация. Той е подчертал, че националното законодателство не позволява на сдруженията да участват в избори и поради това не е съществувала „належаща обществена нужда“, която да изисква от тях да се регистрират като политически партии.

Състояние на изпълнението на решенията

На 14 април 2020 г. и 15 юли 2020 г. властите представиха две най-скорошни допълнения (DH-DD(2020)356 и DH-DD(2020)582-rev) към своя ревизиран план за действие от 20 октомври 2016 г. (вж. DH-DD(2016)1190).

Последно разглеждане от Комитета: В решенията си, приети през септември 2019 г. (на 1355-то заседание, формат „Права на човека“), Комитетът отбеляза със загриженост по отношение на индивидуалните мерки, че в процедурата по регистрация на „ОМО Илинден“ от май 2019 г. не изглежда да са взети предвид решенията на Комитета от декември 2018 г. по отношение на необходимостта да се осигури пропорционално и предвидимо прилагане на формалните законови изисквания. Поради това Комитетът отново подчерта, че е важно всяко ново заявление за регистрация на „ОМО Илинден“ да бъде разгледано в пълно съответствие с член 11 от Конвенцията.

Що се отнася до общите мерки, Комитетът призова българските власти: (i) да предприемат решителни действия за преодоляване на проблемите с преценка на законосъобразността на целите и средствата за тяхното постигане по отношение на сдружения, поставящи си за цел „признаването на македонското малцинство в България“; (ii) да осигурят последователно и предвидимо прилагане на формалните законови изисквания; (iii) да осигурят достатъчно широко и ефективно прилагане на задължението на Агенцията по вписванията да дава указания за допълване и поправка на заявления и документи за регистрация; (iv) да допълнят методическите указания за работата на служителите на Агенцията, които да обхванат проблемите, разглеждани в тази група дела. Комитетът също така ги насърчи да подготвят лесни за употреба инструкции за сдруженията.

Комитетът възложи накрая на Секретариата да подготви проект на междинна резолюция за разглеждане на заседанието му през юни 2020 г., формат „Права на човека“, в случай че до 1 февруари 2020 г. не бъде постигнат осезаем напредък с приемането на ефективни индивидуални и общи мерки в горепосочените области. Разглеждането на тази група дела беше отложено за настоящото заседание по искане на властите.

Индивидуални мерки:

- 1) Регистрационни производства по предходния механизъм за съдебна регистрация (2010-2016 г.)

След първото решение на Европейския съд от 2006 г. на сдружението „ОМО Илинден“ е отказана регистрация три пъти, отчасти на основания, които вече са били критикувани от Европейския съд. Комитетът на министрите проследи отблизо тези развития и настоя властите да осигурят разглеждането на заявленията за регистрация на сдружението в съответствие с изискванията на член 11 от Конвенцията. Отказите от 2010-2013 г. и 2014-2015 г. са предмет на решенията по делата *Йордан Иванов и други* и *Обединена македонска организация Илинден и други (№ 3)*, които установяват нови нарушения на член 11.¹

- 2) Регистрационни производства по новия механизъм за административна регистрация (приложим след 1 януари 2018 г.)

На фона на горепосочените трудности беше създаден и започна работата си от началото на 2018 г. нов механизъм за административна регистрация (вж. по-долу под общи мерки). „ОМО Илинден“ е направила няколко опита за регистрация, използвайки новия механизъм.

- Заявления за регистрация, подадени през 2018 г.: В хода на две отделни производства Агенцията по вписванията („Агенцията“) е отказала регистрация на формални основания, а също и поради наличието на разпоредба в устава, която е оценена като противоречаща на Изборния кодекс. Софийският апелативен съд е потвърдил втория отказ за регистрация единствено на основаниято, свързано с неспазване на Изборния кодекс, като е указал на сдружението, че използваната в устава му формулировката може да бъде коригирана.

- Заявление за регистрация, подадено през май 2019 г.: На 20 май 2019 г. Агенцията отново е отказала регистрация на „ОМО Илинден“ на формални основания. Длъжностното лице е отбелязало, че сдружението не е представило копие от решението за учредяването си със заличени лични данни (за публикуване), както се изисква от Наредбата от 2007 г. за водене, съхраняване и достъп до търговския регистър и до регистъра на юридическите лица с нестопанска цел („Наредбата от 2007 г.“), както и че решението за учредяване на сдружението съдържа недостатъци.

Длъжностното лице не е дало указания за поправка на документите за регистрация, тъй като е счело, че указания могат да се дават само при липсващи [неприложени] документи.

Благоевградският окръжен съд е потвърдил отказа за регистрация на едно от основанията, посочени от Агенцията - а именно, че сдружението не е представило копие от решението за учредяването си

¹ Подробно представяне на тези производства може да се намери в бележките за 1318-ото заседание (юни 2018 г.) и 1288-ото заседание (юни 2017 г.).

със заличени лични данни (за публикуване), както се изисква от националното законодателство. Освен това съдът е намерил, че целите на сдружението не съответстват на разпоредба, приложима за сдружения, определени за извършване на общественополезна дейност, въпреки че сдружението „ОМО Илинден“ е подало заявление за регистрация като юридическо лице, извършващо дейност в частна полза. На 1 август 2019 г. Софийският апелативен съд е отменил горепосоченото решение с мотива, че Агенцията е трябвало да даде указания на „ОМО Илинден“ да представи копие от решението за учредяването си със заличени лични данни.

Агенцията по вписванията е постановила нов отказ за регистрация на процедурно основание, като решението ѝ е отменено на 27 декември 2019 г. от Благоевградския окръжен съд. Тъй като обаче един от членовете на „ОМО Илинден“ междувременно е починал, производството не е могло да продължи, тъй като е било необходимо провеждането на ново учредително събрание.

- Заявление за регистрация, подадено на 8 януари 2020 г.: На 9 януари 2020 г. Агенцията по вписванията отново е отказала регистрация на „ОМО Илинден“, без да даде указания, с мотива, че един от органите на сдружението не е бил правилно посочен в заявлението за регистрация. Отказът е потвърден от Благоевградския окръжен съд и от Софийския апелативен съд съответно на 27 януари и 15 април 2020 г. Съдилищата отбелязват, че уставът предвижда два органа на сдружението - „годишна конференция“ и „управителен съвет“. „ОМО Илинден“ е посочил първия орган в съответното поле на заявлението за регистрация, но не и втория. Освен това в друго поле на заявлението за регистрация са посочени имената на членовете на управителния съвет и органът „управителен съвет“, което също е нередно.

- Заявление за регистрация, подадено на 20 януари 2020 г.: На 21 януари 2020 г. Агенцията по вписванията отново е отказала регистрация на „ОМО Илинден“, без да даде указания. Тя е счела, че не е законно „ОМО Илинден“ да използва „годишна конференция“ за посочване на един от своите органи, вместо „общо събрание“, както е записано в закона за този вид органи. Отказът е потвърден на първа инстанция от Благоевградския окръжен съд на 12 май 2020 г. На 3 септември 2020 г. Софийският апелативен съд е потвърдил този отказ. Съдът е приел, че използването на израза „годишна конференция“ не е незаконно, но е счел, че решенията относно избора на членове на управителния съвет и на председател на сдружението трябва да бъдат подписани от всички членове-учредители, докато в предоставените документи от „ОМО Илинден“ тези решения са включени в протокол, подписан единствено от председателя и от лицето, изготвило протокола.

- Последна комуникация от Българския хелзинкски комитет (БХК): БХК е предоставил информация за последните производства за регистрация, отнасящи се до „ОМО Илинден“. БХК посочва, че използването на израза „годишна конференция“ вместо „общо събрание“ в устава не е нередност и че много други сдружения са използвали различен израз от този, споменат в законодателството (вж. ДН-ДД(2020)376 и отговора на властите).

Общи мерки:

1) Предходен механизъм за съдебна регистрация

- Мерки за разпространение и повишаване на осведомеността: Властите са разпространили решенията и са организирали редица срещи, семинари и обучения.²

- Откази за регистрация на подобни на „ОМО Илинден“ сдружения: На няколко сдружения, подобни на „ОМО Илинден“, е отказана регистрация при действието на предходния механизъм за регистрация, отчасти на основания, които вече са били критикувани от Европейския съд в решенията по делата „ОМО Илинден“.³

2) Нов механизъм за административна регистрация пред Агенцията

а) Правна рамка, повишаване на осведомеността и статистически данни

- Правна рамка за новия механизъм: На 1 януари 2018 г. беше създадена нова процедура за административна регистрация пред Агенцията по вписванията при Министерството на правосъдието (отговаряща и за регистрацията на търговските дружества и търговските сделки).

² Подробно представяне на приетите мерки може да се намери в бележките за 1318-то и за 1288-о заседание (юни 2018 г. и юни 2017 г.).

³ По-специално през 2015 г. Софийският апелативен съд е отказал регистрацията на „Дружество на репресираните македонци в България, жертви на комунистическия терор“ с мотива, че целите му противоречат на единството на нацията и териториалната цялост и че по Конституция такива цели са запазени за политическите партии. Това производство е предмет на скорошното решение по делото *Василев и „Дружество на репресираните македонци в България, жертви на комунистическия терор“*, по което е установено ново нарушение на член 11 и е делото е включено в тази група дела.

Към момента заявлението за регистрация се разглежда от произволно избрано длъжностно лице на Агенцията. Целта на разглеждането е да се провери, включително, дали изискваните от закона документи са представени и дали може въз основа на тези документи да се заключи, че сдружението е създадено в съответствие закона. Ако липсват документи, Агенцията следва да даде указания на заявителя да отстрани нередовността. Ако след три дни заявлението все още е нередовно, то следва да бъде отхвърлено, но заявителят може да представи ново заявление, като използва документите, представени по-рано. Съгласно чл. 93 от Наредбата от 2007 г. всеки отказ за регистрация трябва да посочва изчерпателно всички основания да не се извърши исканото вписване.

Решението на Агенцията за уважаване на искането за регистрация е окончателно. Решението за отказ може да се обжалва пред окръжния съд и след това пред апелативния съд, чието решение е окончателно. Ако съдът отмени отказа, той дава указания на Агенцията да извърши регистрацията. Обикновено жалбата се разглежда при закрити врати, но властите са посочили, позовавайки се на правно становище, че съдът може да реши да проведе публично заседание.

- Първоначални мерки, насочени към осигуряване на доброто функциониране на новия механизъм за регистрация: през 2017 г. властите са провели семинар и срещи за съдии и длъжностни лица по регистрацията от Агенцията, с участието на представители на Регистратурата на Европейския съд и Отдела за изпълнение на решенията [на Европейския съд], публикували са обучителен документ и са направили изменения в Наредбата от 2007 г.

- Статистически данни за регистрация на сдружения с нестопанска цел: между януари 2018 г. и 14 октомври 2018 г. Агенцията е получила 1615 заявления за първоначална регистрация на сдружения, от които е регистрирала 803 и е постановила отказ по отношение на 805 (приблизително 50% откази). Между 15 октомври 2018 г. и юни 2019 г. тя е получила 2281 заявления за първоначална регистрация на сдружения и е постановила отказ по 880 тях (приблизително 38,6% откази).

б) Откази за регистрация на подобни на „ОМО Илинден“ сдружения по новата процедура:

- i) Откази за регистрация на “Дружество на репресираните македонци в България, жертви на комунистическия терор”⁴

През първата половина на 2018 г. Агенцията четири пъти е постановила отказ за регистрация на сдружението поради неизпълнение на формални законови изисквания. Тези откази не са обжалвани.

В производство, започнало на 11 юли 2018 г., Агенцията е постановила отказ за регистрация на формални основания, който е бил потвърден от Благоевградския окръжен съд. На 27 септември 2018 г. Софийският апелативен съд е потвърдил отказа, но само на едно основание - че уставът не съдържа определение за допълнителна стопанска дейност на сдружението. Съдът е отхвърлил останалите основания, изтъкнати от Агенцията, която е изисквала подписване на устава от всички учредители и тези, изтъкнати от Благоевградския окръжен съд, който не е приел целите, посочени от сдружението (като например „защита и популяризиране на македонското историческо и културно наследство“) за общественополлезни цели.

В производство, започнало на 28 ноември 2018 г., Агенцията е дала указания на “Дружество на репресираните македонци в България, жертви на комунистическия терор” да поправи неточности в устава си и да представи копие от решението за учредяването си със заличени лични данни. На 4 декември 2019 г. Агенцията е отказала регистрация с мотива, че недостатъците не са отстранени и съдилищата са потвърдили отказа на същото основание.

В производство, започнало на 18 юни 2019 г., Агенцията е отказала регистрация на основание, че сдружението не е посочило правилно предметът на основната си дейност и на допълнителната си стопанска дейност и не е доказало, че е платило държавната такса за регистрация. С окончателно решение от 24 октомври 2019 г. Софийският апелативен съд е потвърдил отказа за регистрация. Той е счел, че регистрацията на сдружение с цел защита на интересите на „македонското малцинство“ би противоречила на единството на нацията, тъй като такова малцинство не съществува, както и че уставът на сдружението нарушава конституционната забрана сдруженията да си поставят политически цели.

В производство, започнало на 17 февруари 2020 г., Агенцията отново е отказала регистрация. С окончателно решение от 8 юни 2020 г. Софийският апелативен съд е потвърдил този отказ на основания, подобни на тези, изложени вече в цитираното по-горе решение от 24 октомври 2019 г.

⁴ Производствата по регистрация, описани в този раздел, са иницирани преди решението на Европейския съд от 28 май 2020 г., когато сдружението е станало жалбоподател по тази група дела.

ii) Отказ за регистрация на сдружение „Гражданска инициатива за признаване на македонското национално малцинство в България и за защита правата на гражданите на България с македонско самосъзнание”

На 14 май 2020 г. Агенцията е отказала регистрация на горепосоченото сдружение на формални основания. С решение от 12 юни 2020 г. Благоевградският окръжен съд е отбелязал, че заявлението за регистрация не съдържа формални нередовности, но е счел, че регистрацията все пак трябва да бъде отказана, тъй като регистрирането на сдружение, целящо защитата на интересите на македонско малцинство противоречи на единството на нацията. На 21 юли 2020 г. Софийският апелативен съд е потвърдил отказа за регистрация на подобни основания.

в) Успешна регистрация на две сдружения, които изглеждат подобни на „ОМО Илинден“, и процедура за прекратяване на едно от тези сдружения

През втората половина на 2019 г. Агенцията по вписванията е регистрирала две сдружения - „Гражданско сдружение за защита на основни индивидуални човешки права“ и „Антични македонци“. Първото има за цел да „защити човешките права на македонците и другите етнически малцинства в България“, докато второто не заявява изрично, че ще защитава правата на българските граждани, самоопределящи се за македонци.

Като реакция на горепосочените регистрации вицепремиерът, който е и министър на отбраната, е поискал от прокуратурата да подаде искане за прекратяването на двете сдружения на основание, че целите на първото сдружение са в противоречие с единството на нацията и че второ сдружение е учредено от лица, свързани с политическата партия „ОМО Илинден - ПИРИН“, която е обявена за противоконституционна.⁵

На 21 ноември 2019 г. прокурор е подал искане за прекратяване на „Гражданско сдружение за защита на основни индивидуални човешки права“. Той е посочил, че тъй като сдружението има за цел да защитава правата на несъществуващо македонско малцинство, неговата дейност противоречи на единството на нацията. Освен това е изтъкнал, че е нарушена конституционната забрана сдруженията да си поставят политически цели, тъй като сдружението си поставя за цел да изразява позиции по национални или международни политически въпроси. Сдружението е също така „антибългарско“, заради негови публикации, описващи даден район от територията на България като „третия „Пирински дял“ на Македония“ и защото е използвало същата Интернет страница като нерегистрираната политическа партия „ОМО Илинден-Пирин“.

На 20 юли 2020 г. Благоевградски окръжен съд е постановил прекратяването на сдружението с мотива, че то е създадено незаконно, тъй като целите му противоречат на членове 12, ал. 2 и 44, ал. 2 от Конституцията, които защитават единството на нацията, териториалната цялост на страната и забраняват сдружения, преследващи политически цели. Според съда обаче няма доказателства, че дейността на сдружението между неговата регистрация на 21 август 2019 г. и искането за прекратяване от 21 ноември 2019 г. е била незаконна. Не е ясно дали това решение е обжалвано.

Властите отбелязват, че не е подавано искане за прекратяване на сдружението „Антични македонци“.

- Скорошни комуникации от НПО: БХК е отбелязал, че докато в продължение на няколко години съдилищата са се опитвали да прикрият истинските мотиви за отказите за регистрация, решението от 24 октомври 2019 г. на Софийския апелативен съд се е отказало от този подход и „пряко е свързало македонския характер на сдружението с конституционната разпоредба, забраняваща сдруженията, чиято дейност е насочена срещу „единството на нацията““ (вж. ДН-ДД(2020)376 и ДН-ДД(2020)622-rev и отговора на властите). В комуникация от 21 ноември 2019 г. (ДН-ДД(2019)1469), „Гражданското сдружение за защита на основни индивидуални човешки права“ също е предоставило информация по общите мерки.

- Допълнителни мерки за осигуряване на последователно прилагане на законовите изисквания: На 17 юни 2019 г. Агенцията е публикувала методически указания за своите служители за осигуряване на последователна практика по конкретни въпроси.

След анализ на причините за отказите за регистрация по тази група дела, наскоро правителството е предоставило на Агенцията документ, съдържащ предложения за допълване на методическите указания за длъжностните лица по регистрацията и за изготвяне на лесни за употреба инструкции за сдруженията.

⁵ Европейският съд е установил, че забраната на тази политическа партия е в нарушение на член 11 от Конвенцията. Вж. Обединена македонска организация „Илинден - Пирин и други срещу България“, ж. № 59489/00, 20 октомври 2005 г.

Анализ на Секретариата

- По отношение на индивидуалните мерки

Важно е да се припомни, че след първото решение по тази група дела през 2006 г., сдружението „ОМО Илинден“ не е имало възможност да се възползва от процедура за регистрация, съобразена с изискванията на Конвенцията, тъй като българските съдилища при действието на предходния механизъм за съдебна регистрация са отказали на три пъти да регистрират сдружението-жалбоподател. Тези откази са станали причина за нови констатации на нарушения от Европейския съд.

Новият механизъм за регистрация позволи да се отбележи известен напредък през декември 2018 г., тъй като окончателното решение на Софийския апелативен съд от 5 ноември 2018 г., отказващо регистрация на „ОМО Илинден“, изглежда се основаваше на неточност в устава, а не на мотиви, които вече са били критикувани от Европейския съд.⁶

Въпреки това през 2019 и 2020 г. за „ОМО Илинден“ отново не бе възможно да се възползва от процедура, съобразена с изискванията на Конвенцията, поради формалистичното и непоследователно прилагане на формалните законови изисквания, съчетано с преобладаващата практика на Агенцията да не дава указания за поправка на документите за регистрация, освен в ограничени случаи, както и пропускат й в определени случаи да идентифицира всички недостатъци на регистрационните документи при постановяване на отказите си (каквото посочване би помогнало сдруженията да подадат бързо валидно изготвени заявления и документи за регистрация след отказа).

По-конкретно, в производството, образувано през май 2019 г., Агенцията не е обяснила ясно какви нередовности е установила в решението за учредяване на сдружението, докато Благоевградският окръжен съд се е позовал на мотив за отказ, който очевидно е неприложим за сдружение в частна полза като „ОМО Илинден“ (т.е., че целите на сдружението не отговарят на изискванията за осъществяване на общественополезна дейност). Софийският апелативен съд не е разгледал горепосочените несъответствия, тъй като е отменил отказа само на основание, че Агенцията не е дала указания на „ОМО Илинден“ да представи документ със заличени лични данни.

В производството, образувано на 8 януари 2020 г., Агенцията не е дала указания на „ОМО Илинден“ да поправи това, което изглежда да е било малка неточност, свързана със съдържанието на заявлението за регистрация. В производството, образувано на 20 януари 2020 г., Агенцията за първи път е намерила проблем с използването на израза „годишна конференция“, въпреки че сдружението неизменно е използвало същия израз в уставите си, разглеждани в няколко предишни производства за регистрация и че други регистрирани сдружения също са използвали изрази като „национална конференция“ или „конгрес“ вместо „общо събрание“. Това основание в крайна сметка е било отхвърлено от Софийския апелативен съд, който обаче е отказал регистрация, тъй като е установил (явно за първи път) проблеми с подписването на определени решения.

Поради това Комитетът би могъл да изрази дълбока загриженост от факта, че от 2006 г. „ОМО Илинден“ не е имало възможност да се възползва от процедури за регистрация, съобразени с изискванията на Конвенцията. Той може отново да призове настоятелно властите да осигурят разглеждането на всяко ново искане за регистрация на „ОМО Илинден“ в пълно съответствие с член 11 от Конвенцията по отношение на формалните законови изисквания, които следва да се прилагат по пропорционален, предвидим и последователен начин, както и по отношение на преценката на законосъобразността на целите на сдружението и средствата за тяхното постигане. Това предполага, че не следва да се използват видимо неутрални изисквания за възпрепятстване на регистрацията на „ОМО Илинден“.

Комитетът би могъл също така да призове властите да приемат законодателни или други подходящи мерки, за да осигурят по-широкообхватно и ефективно задължение за Агенцията да дава указания на сдруженията за поправка на заявленията и документите им за регистрация, тъй като изглежда, че това е единственият път да се постигне съгласуване между практиката на Агенцията на стриктно прилагане на формалните правила и изискванията на член 11. Той би могъл накрая да ги насърчи да гарантират, че Агенцията установява изчерпателно пропуските в документите за регистрация, съобразно изискването на вътрешното законодателство, с което да подпомогне сдруженията да подадат редовни заявления за регистрация. Що се отнася до по-скорошните дела в тази група, Комитетът би могъл да отбележи, че те се намират на много начален етап на разглеждане.

⁶ Вж. „Омо Илинден“ и други, параграф 73, както и „Омо Илинден“ и други (No. 2), параграфи 17 и 39 и Йордан Иванов, параграф 13.

- По отношение на общите мерки

Следва да се припомни, че през декември 2018 г. Комитетът отбеляза известен напредък в преценката на целите на подобни на „ОМО Илинден“ сдружения, тъй като през септември 2018 г. Софийският апелативен съд е приел, че целите на „Дружество на репресираните македонци в България, жертви на комунистическия терор“ са законни и съвместими със статута на юридическо лице, определено за осъществяване на дейност в обществена полза. Посоката на последващите развития обаче е очевидно отрицателна.

По-специално, отказите от 2019 и 2020 г. за регистриране на горепосоченото сдружение и друго подобно на „ОМО Илинден“ сдружение предизвикват сериозно безпокойство, тъй като се основават на мотиви, които са били постоянно критикувани от Европейския съд, като риск за единството на нацията, породен от намерението на сдруженията да защитават интересите на „македонското малцинство“ и конституционната забрана сдружения да си поставят политически цели. В този контекст може да се отбележи, че наскоро Европейският съд също е разкритикувал друго производство по регистрация, отнасящо се „Дружеството на репресираните македонци в България, жертви на комунистическия терор“, приключило през 2015 г.

Процедурата по прекратяване на „Гражданско сдружение за защита на основни индивидуални човешки права“ също е много тревожна. Тя поставя подобни фактически и правни проблеми като горепосочените откази за регистрация, тъй като искането за прекратяване и решението на първоинстанционния съд са мотивирани от отрицателна оценка на целите на сдружението да защитава интересите на „македонско малцинство“, а не от реални незаконни дейности. Още по-тревожно е, че прокурорското искане за прекратяване е направено по предложение на висш член на правителството. Със сигурност би било безполезно да се настоява за процедура за регистрация, съобразена с изискванията на Конвенцията, ако властите незабавно правят искания за прекратяването на такива сдружения без подходяща обосновка за това.

Очакваните мерки и законодателни реформи, отбелязани в частта за индивидуалните мерки (относно прилагането на формалните законови изисквания, задължението за даване на указания на сдруженията и т.н.) са от значение също и за общите мерки. В допълнение, Комитетът може отново да призове властите да приключат работата си по методическите указания за длъжностните лица по регистрацията и инструкциите за сдруженията.

4) Предложение за приемане на междинна резолюция

За съжаление не е постигнат осезаем напредък в нито една от областите, идентифицирани от Комитета в неговите решения от септември 2019 г. Напротив, изглежда има негативни развития, както по отношение на индивидуалните, така и по отношение на общите мерки. При тези обстоятелства на Комитета се предлага да приеме проекта на междинна резолюция, изготвен от Секретариата.

Що се отнася до индивидуалните мерки, само индивидуалните мерки, касаещи „ОМО Илинден“, са предмет на предложението за междинна резолюция, тъй като въпросът за индивидуалните мерки, които трябва да бъдат приети в по-скорошните дела *Василев и Дружество на репресираните македонци в България, жертви от на комунистическия терор срещу България и Македонски клуб за етническа толерантност в България и Радонов срещу България* е в много начален етап на разглеждане от Комитета.

Осигурено финансиране: ДА

РЕШЕНИЯ:

Представителите на министрите

Приеха междинна резолюция CM/ResDH(2020)197.

Междинна резолюция CM/ResDH(2020)197**Изпълнение на решенията на Европейския съд по правата на човека****Група Обединена македонска организация "Илинден" и други срещу България**

(Приета от Комитета на министрите на 1 октомври 2020 г. на 1383-о заседание на представителите на министрите)

Жалба	Дело	Решение от	Окончателно на
59491/00	ОБЕДИНЕНА МАКЕДОНСКА ОРГАНИЗАЦИЯ "ИЛИНДЕН" И ДРУГИ	19/01/2006	19/04/2006
34960/04	ОБЕДИНЕНА МАКЕДОНСКА ОРГАНИЗАЦИЯ "ИЛИНДЕН" И ДРУГИ (No. 2)	18/10/2011	08/03/2012
29496/16	ОБЕДИНЕНА МАКЕДОНСКА ОРГАНИЗАЦИЯ "ИЛИНДЕН" И ДРУГИ (No. 3)	11/01/2018	11/04/2018
70502/13	ИОРДАН ИВАНОВ И ДРУГИ	11/01/2018	11/04/2018
23702/15	ВАСИЛЕВ И ДРУЖЕСТВО НА РЕПРЕСИРАНИТЕ МАКЕДОНЦИ В БЪЛГАРИЯ, ЖЕРТВИ НА КОМУНИСТИЧЕСКИЯ ТЕРОР	28/05/2020	28/05/2020
67197/13	МАКЕДОНСКИ КЛУБ ЗА ЕТНИЧЕСКА ТОЛЕРАНТНОСТ В БЪЛГАРИЯ И РАДОНОВ	28/05/2020	28/05/2020

Комитетът на министрите, съгласно член 46, параграф 2 от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, който предвижда, че Комитетът следи за изпълнението на окончателните решения на Европейския съд по правата на човека (наричани по-нататък „Конвенцията“ и „Съдът“),

Като взе предвид окончателните решения, изпратени от Съда на Комитета по тези дела и установените нарушения относно необоснованите откази на съдилищата да регистрират в периода между 1999 и 2015 г. сдружения, целящи да постигнат признаването на „македонското малцинство в България“, които откази се основават на съображения за национална сигурност, защита на обществения ред и правата на трети лица (предполагаеми сепаратистки идеи) и на конституционната забрана сдруженията да си поставят политически цели, както и заради неспазване на формални законови изисквания (нарушения на член 11);

Припомняйки, че през годините властите са предприели множество мерки за повишаване на осведомеността и административни мерки, както и че са въвели от януари 2018 г. нов механизъм за регистрация от Агенцията по вписванията, решенията на която подлежат на съдебен контрол;

Припомняйки, че през септември 2019 г. Комитетът призова властите да предоставят до 1 февруари 2020 г. информация за приемане на допълнителни индивидуални и общи мерки, които изглеждаха необходими за решаване на нерешените дългогодишни проблеми, установени в тази група дела;

Отбелязвайки с дълбока загриженост, че от 2006 г. „Обединената македонска организация - Илинден“ (наричана по-долу „ОМО Илинден“) трайно не е имала възможност да се възползва от процедури за регистрация, които да са съобразени с Конвенцията;

Изразявайки дълбоко съжаление, че в хода на най-скорошните процедури за регистрация от 2019 и 2020 г. „ОМО Илинден“ отново се е сблъскала с проблеми, свързани с непоследователно и формалистично прилагане на законовите изисквания и преобладаващата практика на Агенцията по

вписванията да не дава указания за поправка на заявлението и документите за регистрация, освен в ограничени случаи, както и пропускът ѝ в определени случаи да идентифицира при постановяване на отказите си всички недостатъци на регистрационните документи и на заявлението;

Подчертавайки, че при по-скорошните дела от тази група индивидуалните мерки са в много начален етап на разглеждане;

Отбелязвайки с дълбока загриженост по отношение на общите мерки, че от 2006 г. на сдружения, подобни на „ОМО Илинден“, е отказвана на няколко пъти регистрация на основания, като например вероятност сдружението, работещо за утвърждаване на съществуването на „македонско малцинство“, да застраши единството на нацията и конституционната забрана сдруженията да си поставят политически цели, които основания Европейският съд неизменно е отхвърлял по делата от тази група;

Отбелязвайки също така, че наскоро срещу сдружение, подобно на „ОМО Илинден“, беше започната процедура за прекратяване малко след неговата регистрация въз основа на сходни основания и че тази процедура беше иницирана от прокуратурата след писмо от член на правителството;

Отчитайки, че изпълнението на решенията по тези дела изисква, освен някои допълнителни законодателни и административни мерки, ясно послание от страна на властите и трайни усилия за повишаване на осведомеността относно това, че не следва да се отказва регистрация на „ОМО Илинден“ и на други подобни сдружения или да се търси тяхното прекратяване на основания, свързани с преследваните от сдруженията цели, които вече са били отхвърляни от Европейския съд;

Подчертавайки задължението на всяка държава, съгласно член 46, параграф 1 от Конвенцията, да изпълнява напълно, ефективно, своевременно и добросъвестно окончателните решения на Европейския съд по всяко дело, по което е страна;

ПРИЗОВА НАСТОЯТЕЛНО властите да осигурят разглеждането на всяко ново искане за регистрация на „ОМО Илинден“ или на сдружения, подобни на „ОМО Илинден“ в пълно съответствие с член 11 от Конвенцията по отношение на формалните законови изисквания, които следва да се прилагат по пропорционален, предвидим и последователен начин, ако е необходимо с ясни указания към заявителите, както и по отношение на оценката на законосъобразността на целите на сдружението и средствата за тяхното постигане;

ПРИЗОВА властите да приемат законодателни или други подходящи мерки, за да осигурят по-широкообхватно и ефективно задължение за Агенцията по вписванията да дава указания на сдруженията за поправка на заявленията и документите им за регистрация, когато това е обективно възможно, така че да се постигне съгласуване между практиката на Агенцията по вписванията на стриктно прилагане на формалните изисквания и ефективното упражняване на свободата на сдружаване;

ПРИЗОВА властите също така да отправят послание и да продължат с усилията си за повишаване на осведомеността за това, че на сдружения, поставящи си за цел „признаването на македонското малцинство в България“, не трябва да се отказва регистрация на основания, противоречащи на решенията на Европейския съд по тези дела, свързани с целите на сдруженията и средствата за постигането им, както и че такива сдружения не следва да бъдат обект на процедури за прекратяване на подобни основания;

ПРИКАНИ властите да приключат работата си по допълване на методическите указания за длъжностните лица по регистрацията, които да обхванат въпросите, разглеждани в тази група дела, както и по изготвянето на лесни за употреба инструкции за сдруженията и да гарантират, че Агенцията по вписванията идентифицира изчерпателно недостатъците в заявленията и документите за регистрация, съобразно изискването на вътрешното законодателство, така че сдруженията да могат да подадат бързо заявление за регистрация и документи, отговарящи на всички законови изисквания;

РЕШИ да възобнови разглеждането на тази група дела най-късно на заседанието си (във формат „Права на човека“) през юни 2021 г.